

Lássunk világosan és beszéljünk igazat!

(Tiszta forrásból – igazat!)

Nemzeti és egyházi történelmünkben újabb és újabb adatok, tények kerülnek napvilágra a szabaddal vizsgálódás és a modern történelmi szemlélet és módszer eredményeként. Szomorú tény az, hogy a közvéleményt irányítók (rádió, TV, újságok, kiadványok stb.) nem tudnak vagy nem akarnak lépést tartani az újabb tényekkel, aminek az a következménye, hogy a régi elavult és történelmietlen legendák, mítoszok történelmi tényként jelennek meg a médiákban.

Így vagyunk a csíksomlyói pünkösdi búcsúval és annak eredetével is.

Dr. Endes értesít arról, hogy legelőször a pünkösdi csíksomlyói búcsú eredetéről és okáról az 1727-ben ott prédikált **Kolozsvári István** jezsuita atya beszélt, amiről a helyiek addig még nem tudtak semmit. Szerinte a kolozsvári jezsuiták **Domus Historiájában** (házi történelmük) van megírva az a történet, miszerint **János Zsigmond**, unitárius fejedelem 1567 pünkösdi szombatján fegyveres hadsereggel támadta meg Csík-Gyergyó lakosságát, hogy erőszakkal az unitárius vallásra térítse a még katolikusnak maradt vidéket. Am a válásukhoz ragaszkodó katolikusok István alfalusi pap vezetésével ellenálltak a fejedelmi hadseregeknek, és a Nagyerdő-Lónyuggató helyén levágták a fejedelem hadát a somlyói Szűz Mária segedelemével. Ez a történet később több író tollából jelent meg, és valóságosan megtörténtnek „vette be” a magyar történelem is.

Évek óta bebizonyított tény ennek a legenda volta.

Dr. Komjátszegi Sándor Marosvásárhelyről a Romániai Magyar Szóban, a Szempont rovatban (1999. július), „A csíksomlyói búcsú és János Zsigmond” című írásában azt írja fel „mindenkinek”, hogy „1990 után senki sem volt igazán kíváncsi ennek a történetnek a valóságára”. Ez is egyféle tájékozatlanság!

A valóság az, hogy több alkalommal is előjött szóban és írásban a somlyói búcsú valótlanúsága az eredetéről és az okáról szólva, ám a búcsú magyarságot érintő volta miatt csak egyházi belső szinten „foglalkoztunk” vele. Károsnak ítéltük a magyarság legnagyobb demonstratív összejövetelét kisebbiteni.

Dr. Komjátszegi megnyugtató, hogy sorrendben a következők tárgyalták és vizsgálták a búcsú eredetét és okát:

1. Legelőször ez írás szerzője 1993. január 13-án a Tordán tartott nemzetközi tudományos ülészen „**János Zsigmond valláspolitikája**” címen először bizonyította be a történet valótlanosságát (megjelent a Keresztény Magvető 99. évf. 1993/1. számában a 12–13. lapon).

2. Ugyancsak ez írás szerzője 1998. október 25-én a budapesti Dávid Ferenc Egyetemen „**Történelem vagy legenda?**” címmel a csíksomlyói búcsú eredetéről tartott előadást (megjelent az Unitárius Élet 52. évf. 1998/6. számában a 16–18. lapon).

3. **Dr. Dankó Imre** debreceni professzor tiszteletére szerkesztett, nyomdában levő könyvben e dolgozat szerzője „**Népi változatok a csíksomlyói búcsúra**” címmel a legenda tovább hullámzását, a legenda legendáit írta meg.

4. A „világi közvélemény elé” a Művelődés 1999. 5. számával lépett a kérdés, amikor **Tótor Csaba** teológiai szakdolgozatának egy részét „**A csíki búcsú eredetéről**” címmel megjelentette.

5. A búcsú és János Zsigmond kérdésével kapcsolatban **Böloni Domokos** a marosvásárhelyi Népújságban hozzászól egy cikkkel a kérdéshez: „**Nekünk mindenáron mítosz és ellenségkép kell!**” (1999. június 3.).

6. A Romániai Magyar Szó 1999. június 10-én a Postafiók rovatban **Jakab László** tb. kanonok nyugalmozott plébános a pünkösdi búcsúval kapcsolatban egy népi változatát közölte a legendának.

7. Ugyancsak a Romániai Magyar Szóban dr. Komjátszegi Sándor az 1999. július 5-én megjelent számában „**A csíksomlyói búcsú és János Zsigmond**” című írásában jellemezve a „békés fejedelmet”, kétséggel vonja, hogy a Tolvajostetőn, a Lónyuggatón a fejedelem és a csíkiak-gyergyóiak között valamilyen harc vagy erőszakos vallástérítés lett volna.

Az 1993. évben nyomtatásban kikerült a „nyilvánosság” elé a búcsú legenda volta, soha senki nem cáfolta meg az állítást, és nem bizonyította be a legenda történelmi igazságát. A hallgatás nem bizonyítás.

A 272 éve hirdett búcsú eredete és oka ma 432 éves, 160 évig nem írtak, nem tudtak semmit róla.

A hagyomány szerint az unitárius János Zsigmondot és az unitárius vallást ültették a vádlottak padjára.

János Zsigmond (1540–1571)

ra. Nézzünk szembe a tényekkel, és a vádlottak jogánál fogva valjunk védekezőknek.

Jakab László tb. kanonok, nyugalmazott plébános fennebb idézett írásában olvasható: „... dr. Marton József, a gyulafehérvári (római katolikus) teológia történelemprofesszora nem tartja megtörténtnek János Zsigmond hadseregének tolvajostetői megütését a csíki katolikus székelekkel. A professzornak igaz van”. Ha a történelem professzora és egy plébános nem tartja megtörténtnek a János Zsigmond-i támadást, akkor mi unitáriusok jogosan tiltakozunk ellene.

A székegyházi Unitárius Lelkesi kör a püspökségünkön keresztül tiltakozó nyilatkozatot juttatott el a gyulafehérvári érsekség címére, melyben kériük, hogy a történelmi tények, és az igazság figyelembevételével ne hozzák kapcsolatba János Zsigmondot és az unitáriusokat a búcsúval. Egy év után, 1998-ban, június 3-án megíjött Főt. **Jakubinyi György** érsek úr válasza: „... fogadalmi búcsúnkat – ahogy azt az ösök fogadták – nem használjuk fel felekezeti torzalkodásra. Ami serelem pedig emberi gyarlóságból felmerül, azért **bocsánatot kérünk** (kiemelés a szerzőtől).

A népi „költészet” és a változatok a tévedések sokaságával egy horrorfilmben is díjat nyerhetnének. Ezt a változatot szórta szét a világba a Duna TV 1998-ban, és a Székely Útkereső Irodalmi és Művelődési Folyóirat Székelyudvarhelyen megjelent kiadásában (1998. 9–10. lapjai). Történelmietlen hivatkozás: Mikes gróf, Mikó Ferenc, Oroszhegyi István pap Gyergyófaluban, a grófi és a főispáni címre 1567-ben, a fejedelem seregének a lemeszárítása vagy a botokkal való elverése a fegyveres seregnek, a kibontott hajó lányok részvétele a csatában, a fejedelem által parancsra küldött térítő unitárius papok földbe áása, a Homoród és a Nyikó vidéki unitáriusok aláírásukkal való jelentkezése a csíkiak megtámadására stb.

A régi Székely Oklevéltár (I. kötet 153–154 lapjai) másolatban hozza az 1444. január 27-én keltezett IV. Jenő pápa bulláját, amelyben népes búcsújáró helynek említi Csíksomlyót. Ennek az okiratnak az alapján határozottan állíthatjuk, hogy nem a János Zsigmond térítő hadai felett aratott győzelem az oka és a kezdete a csíksomlyói pünkösdi búcsúnak. Többek véleménye szerint a Napisten pogánykori kultuszának a búcsúvá keresztényesítése lett az.

A búcsú napját mindenki, aki arról írt, pünkösöd szombatjára teszi. Sajnos az évben a közlők nem egyeznek meg. Leonard Losteiner somlyói szerzetes 1556-ra teszi, mikor a fejedelem még Lengyelországban volt. 1559-re teszi a búcsú idejét a Révai Lexikon, Orbán Balázs, Fodor Sándor író és a már levett és eltűnt br. Henter Antal emléktáblájának a szövege. Az 1567. év a templom történetét ismerető, ma is ott lévő szövegben és a Nepomuki kis kápolnával szemben lévő emlékoszlopon olvasható (ez ma is elfogadott dátum). 1569-re teszi a támadás idejét a Szentegyházán megjelent helyi lap, mikor a helységet is felégettette a fejedelem. A négy egymástól eltérő év megjelenése elfogadhatatlanná teszi az esemény hitességét.

A fejedelem testőrpáncsnoka az olasz származású Gromo kapitány volt, kinek ígérete volt, hogy János Zsigmondot „elteszi láb alól”. Ő írt a fejedelem jelleméről, testi-lelki kiválóságáról, az udvari eseményekről, de sem ő, sem a fejedelem ellenségei, a kortársak nem tudtak semmit a Lónyugattói csatáról.

Felségsértés lett volna egy egyszerű papnak a fejenkénti felkelés parancsát kiadni; az a szék hadnagya és bírójára volt korlátozva. Ez időben Csík szék bírja és hadnagya a csíkszentkirályi Andrásiak voltak, nekik viszont az unitárius Békés Gáspár melletti hűségükért kellett elhagyni Erdélyt és nem a katolikus Báthori melletti hűségért.

Sem a büntetésnek, sem a megbocsátásnak semmi nyoma nincsen a történelmi emlékezesben, ami a kor szemeléből adódóan lehetetlen.

Többszöri országgyűlési végzésben és nyomtatásban is le volt szögezve az unitárius vallásterjesztés és a János Zsigmond-i valláspolitikák. Programja: „Nem fegyverrel és erőszakkal”; „Jsten ígéje szabadon hirdetessék!” (a „Hitvallás és Védrát” c. 1567-ben nyomtatott könyvből). A fejedelem és az országgyűlés álláspontját világra szólóan hirdeti megpecsételi az 1568. január 6–18. között tartott tordai országgyűlés vallás- és lelkiismereti szabadság törvénye, ediktuma, mely a világon a legelső.

Történelmi tény, hogy az unitárius vallásról, mint felekezetről az 1568-as tordai országgyűlés előtt nem beszélhetünk; mint unitárius egyházra – recepta religióra – a marosvásárhelyi 1571. évi országgyűlés végzése előtt nem hivatkozhatunk.

Ha 1567-ben János Zsigmond nem lehetett unitárius, mert ilyen megreformált egyház még nem volt, akkor az unitárius vallást akkor (és azután sem) terjeszthette erőszakkal. Ami nincs, az nem adható tovább. Így az 1567. és a többi évben megjelölt pünkösdi búcsú el kell maradjon, mert ha támadás nem volt akkor védekezés sem lehetett.

Végül pedig a búcsú unitárius vonatkozása nem a hit, hanem a történelmi valós események körébe tartozik, melyek megtörténtét kizárják.

Végül legyen szabad mindezekben túl hozzátennem egy megjegyzést a Főt. Jakab László plébános úr záró szavaiban foglalt tiltakozáshoz: „A búcsú természetesen vallásos jellegű, és annak is kell maradnia, nem szabad **nezmeti** (kiemelés a szerzőtől) jellegűvé átalakítani”. Most, amikor 2000-ben a csíksomlyói pünkösdi búcsút az őszmagyarság egyik kiemelt ünnepi alkalmának tervezte a Magyarok Világszövetsége, mert a legnagyobb demonstratív összejövetele a határok elmosta magyarságnak, nem tudom megérteni azt, hogy a közös érdekű csíksomlyói pünkösdi búcsú, a másoktól is idézettek szerint árt-e az őszmagyarságnak, vagy az őszmagyarság árt a katolikus pünkösdi búcsúnak a szeparatív elzárkózással.

A közvéleményt irányítóknak döntsék el a lelkiismeretük szerint a megadódnó választ, de tisztelettel kérünk mindenkit, aki a közös ügyeinkbe véleményével bárhol és bármikor befolyást gyakorol, hogy „Lássanak mindig tisztán közös ügyeinkben, és beszéljenek mindig igazat magunkról”.

Simén Domokos